

POGLED NA REGION: KRIVIČNA ODGOVORNOST ZA KORUPCIJU U JAVNIM NABAVKAMA

NASLOV PUBLIKACIJE:

Pogled na region: Krivična odgovornost za korupciju u javnim nabavkama (pregled zakonskog okvira i praksi u Srbiji, BiH, Sjevernoj Makedoniji, Albaniji i Kosovu)

IZDAVAČ:

Institut alternativa
Ul. Jaglike Adžić, br. 13, 8/30
81000 Podgorica, Crna Gora
+382 (0) 20 268 686
info@institut-alternativa.org

UREDNIK:

Stevo Muk

AUTORKA:

Ivana Božović

DIZAJN I PRELOM:

Artbuk d. o. o.

Podgorica, maj 2024. godine

Kingdom of the Netherlands

Ova analiza pripremljena je u okviru projekta „Javne nabavke pod lupom – čuvari da čuvaju!“, koji Institut alternativa sprovodi uz finansijsku podršku Ambasade Kraljevine Holandije. Mišljenja i stavovi iznijeti u dokumentu ne odražavaju nužno stavove i mišljenja Ambasade Kraljevine Holandije.

Sadržaj

Uvod	4
Srbija	5
Zakonski okvir	5
Represivni odgovor institucija	6
Praksa.....	7
Skupe nepravilnosti?	7
Lex specialis	8
Bosna i Hercegovina.....	9
Zakonski okvir	9
Represivni odgovor institucija	10
Praksa.....	10
Slučaj "Respiratori"	11
Slučaj "Bolnica - Doboj"	11
Sjeverna Makedonija	12
Zakonski okvir	12
Represivni odgovor institucija	13
Praksa.....	14
Slučaj "REK Bitola"	14
Kosovo.....	15
Zakonski okvir	15
Represivni odgovor institucija	16
Praksa.....	17
Albanija	18
Zakonski okvir	18
Represivni odgovor institucija	19
Praksa.....	19
Zaključak	20

Uvod

Javne nabavke označavaju postupak u kojem subjekti javnog sektora – naručioci, vrše nabavke dobara, radova i usluga. Ovaj postupak je istovremeno i jedan od najpodložnijih korupciji i neekonomskom trošenju sredstava u zemljama Zapadnog Balkana.

Ako se usaglasimo da korupcija obuhvata svaku situaciju kada se prilikom vršenja funkcije bilo javne ili privatne pokušava iskoristiti svoja pozicija kako bi se ostvarila privatna dobit preko onog nivoa koji joj pripada u normalnim okolnostima, onda je jasno da je oblast javnih nabavki izrazito plodno tlo za malverzacije ove vrste.

U svim zemljama Zapadnog Balkana primijećen je porast udjela javnih nabavki u BDP-u. U prosjeku se kretao od 9 % do 11 %, dok je samo u slučajevima Kosova i Sjeverne Makedonije varirao iz godine u godinu. Na osnovu toga, kao i činjenice da se vrijednost javnih nabavki konstantno povećava, možemo zaključiti da ova oblast zaslužuje aktivne kontrolne mehanizme, kako bi se manevarski prostor za sve koji bi htjeli vršiti zloupotrebe maksimalno suzio.

Crna Gora je posebno krivično djelo zloupotreba u vezi sa javnom nabavkom uvela u krivično zakonodavstvo u decembru 2023. godine. Način na koji se u Crnoj Gori reguliše ova oblast i rezultati u borbi protiv korupcije u javnim nabavkama biće predmet posebne analize.

Cilj ovog papira je da pruži kratak uvid u to kako su zemlje Zapadnog Balkana (Srbija, Bosna i Hercegovina, Sjeverna Makedonija, Albanija i Kosovo) zakonski regulisale krivičnu odgovornost za korupciju u javnim nabavkama. Pored toga, za svaku od zemalja za koju su bili dostupni podaci predstavljeni su i rezultati u borbi protiv korupcije u prethodne četiri godine.

SRBIJA

• ZAKONSKI OKVIR

Krivičnim zakonikom Republike Srbije (KZRS) propisano je krivično djelo "Zloupotreba u javnim nabavkama", koje je smješteno u poglavlje zakona "Krivična dela protiv privrede".¹

KZRS propisuje da će se lice koje "u vezi sa javnom nabavkom podnese ponudu zasnovanu na lažnim podacima, ili se protivno zakonu dogovara sa ostalim ponuđačima, ili preduzme druge protivpravne radnje u nameri da time utiče na donošenje odluke naručioca javne nabavke" kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina. Na isti način kazniće se i lice koje "iskorišćavanjem svog položaja ili ovlašćenja, prekoračenjem granice svog ovlašćenja, ili nevršenjem svoje dužnosti krši zakon ili druge propise o javnim nabavkama i time prouzrokuje štetu javnim sredstvima." KZRS takođe propisuje da će se učinilac kazniti zatvorom od jedne do deset godina, ukoliko se pomenuto krivično djelo učini "u vezi sa javnom nabavkom čija vrednost prelazi iznos od 150 miliona dinara." Učinilac se može osloboditi od kazne ukoliko "dobrovoljno otkrije da se ponuda zasniva na lažnim podacima ili na nedozvoljenom dogovoru sa ostalim ponuđačima, ili da je preduzeo druge protivpravne radnje u nameri da utiče na donošenje odluka naručioca pre nego što on donese odluku o dodeli ugovora."²

Krivično djelo zloupotreba u javnim nabavkama predstavlja novinu uvedenu izmjenama Krivičnog zakonika u decembru 2012. godine kao odgovor države na percepciju korupcije u oblasti javnih nabavki.³

Zakonom o javnim nabavkama uređena se pravila postupaka javnih nabavki, kao i poslovi i način organizovanja Kancelarije za javne nabavke; nadležnost, uređenje i druga pitanja u vezi sa djelokrugom rada Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki; postupak zaštite prava u postupcima javnih nabavki i drugim slučajevima u skladu sa zakonom i druga pitanja od značaja za javne nabavke.⁴

1 Krivični zakonik Republike Srbije (Sl. Glasnik RS, broj 94/2016) dostupno na: <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2005/85/6/reg>

2 Član 228 (stavovi 1-4), Sl. Glasnik RS, broj 94/20, dostupno na: <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2005/85/6/reg>

3 Privredna krivična dela, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, I. Stevanović, V. Čolović, Beograd, 2017, str. 11, dostupno na: https://www.iksi.ac.rs/izdanja/privredna_krivicna_dela_2017.pdf

4 Zakon o javnim nabavkama (Sl. glasnik RS, br. 91/2019 i 92/2023), dostupno na: <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2019/91/1/reg>

O zakonodavnom okviru i institucionalnoj spremnosti na polju realizacije javnih nabavki, bilo je riječi i u izvještajima Evropske komisije. U posljednjem izvještaju, iz 2023. godine, navodi se da je Srbija djelimično spremna na ovom polju, te da je napravila pomak stavljanjem van snage Zakona o posebnim postupcima radi realizacije projekata izgradnje i rekonstrukcije linijskih infrastrukturnih objekata od posebnog značaja za Republiku Srbiju. U izvještaju se naglašava da se kapaciteti nadležnih institucija moraju dodatno ojačati.⁵

• REPRESIVNI ODGOVOR INSTITUCIJA

Prema izvještajima o radu javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u periodu 2020-2023 godine, na teritoriji Republike Srbije je prijavljeno ukupno 277 lica⁶ zbog sumnji da su počinili krivično djelo zloupotreba u vezi sa javnom nabavkom. Neriješene prijave su se prenosile iz godine u godinu⁷, pa ih je od početka 2020. godine do kraja 2023. godine bilo ukupno 628 prenesenih krivičnih prijava u radu tužilaštava.⁸

U navedenom periodu, odbačajem su riješene prijave protiv 244 lica, dok ih 195 ostalo neriješeno. Za pomenute četiri godine, donijete su naredbe o sprovođenju istraga protiv deset lica, a protiv 39 lica sprovedena je istraga pokrenuta u ranijem periodu. U istom periodu, podnijeti su optužni predlozi protiv 60 lica, a deset lica je optuženo nakon istrage. Sudovi su u protekle četiri godine donijeli ukupno 55 presuda. Od tog broja tri presude su bile oslobađajuće, dok su preostalih 52 presude bile osuđujuće. Kazna zatvora je izrečena prema šest lica a uslovna osuda prema 45 lica. Konačno, u posljednje četiri godine samo je jednom došlo do oduzimanja imovinske koristi, a mjere bezbjednosti su preduzete u pet slučajeva.

5 Izvještaj Evropske komisije za Srbiju, 08.11.2023, Brisel, str. 85, dostupno na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/9198cd1a-c8c9-4973-90ac-b6ba6bd72b53_en?filename=SWD_2023_695_Serbia.pdf

6 Izvještaji o radu javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2020/21/22/23, dostupni na:

<http://www.vrhovnojt.gov.rs/ci/Информације-о-раду/Годишњи-извештај-о-раду-јавних-тужилаштава>

7 U 2023. godini je prijavljeno 65 lica, a kada se doda 167 neriješenih iz ranijeg perioda, u radu ih je bilo ukupno 232. Godinu ranije (2022) prijavljeno je 67 lica, a iz prethodnog perioda prenijeto 186 neriješenih, pa ih je na kraju bilo 253. Tokom 2021. godine prijavljeno je 56 lica zbog sumnje da su prekršili ZJN, 179 je preneseno iz prethodnog perioda, pa ih je u radu bilo ukupno 235. U 2020. godini je prijavljeno 89 lica, 96 neriješenih prijava je prenijeto iz prethodnog perioda, pa ih je na kraju u radu bilo ukupno 185, dostupno na:

<http://www.vrhovnojt.gov.rs/ci/Информације-о-раду/Годишњи-извештај-о-раду-јавних-тужилаштава>

8 Izvještaji o radu javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2020/21/22/23, dostupni na:

<http://www.vrhovnojt.gov.rs/ci/Информације-о-раду/Годишњи-извештај-о-раду-јавних-тужилаштава>

• PRAKSA

Kako bi se bolje razumjela sveukupna klima u kojoj se procesi javnih nabavki sprovede u Srbiji važno je znati par podataka. Naime, prema godišnjim izvještajima Evropske komisije udio javnih nabavki u BDP-u je u periodu od 2020. do 2022. godine bio u kontinuiranom porastu. U 2020. godini učešće javnih nabavki u BDP-u bilo je na nivou od 6.88 %.⁹ Već naredne, 2021. godine, nivo učešća u BDP-u je povećan na 8.9 %.¹⁰ U 2022. godini udio javnih nabavki u BDP- u bio na nivou od 9.3 %.¹¹

Sa većom količinom novca koja se izdvaja za javne nabavke dolazi i veća podložnost korupciji i neekonomskom trošenju sredstava. S tim u vezi, Zakon ostaje institucionalna osnova za suzbijanje korupcije u javnim nabavkama.

• SKUPE NEPRAVILNOSTI?

Mediji su bili aktivni na polju razotkrivanja sumnjivih praksi u procesima javnih nabavki, pa je tako prema navodima Insajdera iz 2022. godine DRI utvrdila da se čak 97% nepravilnosti u vrijednosti od značajnih 1,07 milijardi eura odnosi na sprovođenje javnih nabavki u samo tri javna preduzeća. Elektroprivreda Srbije, Infrastruktura železnice i Putevi Srbije su više od 350 miliona eura potrošili suprotno Zakonu, pokretanjem pregovaračkog postupka bez poziva za podnošenje ponuda. Novac se trošio mimo zakona i kada su preduzeća slala poziv samo jednom ponuđaču iako je bilo uslova za obezbjeđivanje konkurencije. Toplički centar za demokratiju i ljudska prava je obradio 100 najvećih javnih nabavki u Srbiji. Bile su teško skoro 3 milijarde eura, a u 72 postupka su imale samo jednog ponuđača.¹²

9 Izvještaj Evropske komisije za Srbiju, 19.10.2021, Brisel, str. 69, dostupno na: <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2021-10/Serbia-Report-2021.pdf>

10 Izvještaj Evropske komisije za Srbiju, 12.10.2022, Brisel, str. 79, dostupno na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/d87e4167-65fd-42b0-8ede-7fa05c3d9355_en?filename=Serbia%20Report%202022.pdf

11 Izvještaj Evropske komisije za Srbiju, 08.11.2023, Brisel, str. 86, dostupno na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/9198cd1a-c8c9-4973-90ac-b6ba6bd72b53_en?filename=SWD_2023_695_Serbia.pdf

12 "Bivši policijski inspektor: 99 odsto malverzacija u vezi sa javnim nabavkama ostane neotkriveno", Insajder, 17.05.2022, dostupno na: https://insajder.net teme/bivsi-policijski-inspektor-99-odsto-malverzacija-u-vezi-sa-javnim-nabavkama-ostane-neotkriveno?fbclid=IwAR1bWhhJvwkxS4qvr-oMMa06cynFM9eiVqEe_v4KvMHy2mnt_wh0qcS9xlo

- **LEX SPECIALIS**

Jedan od, kako su ga mnogi mediji okarakterisali, najbizarnijih primjera zao-bilaženja Zakona o javnim nabavkama bio je akt koji se donosi radi izgradnje Moravskog koridora.

Zašto se o ovome može polemisati kao o problematičnoj praksi?

Prije svega zato što je zakon, već po svojoj definiciji, opšti pravni akt, koji se donosi na neograničeni broj budućih situacija. Zakon koji uređuje samo jedan projekat, čak i kada ga usvaja Skupština većinom glasova, može biti zakon samo po nazivu, ali ne i po suštini. To nije čak ni „lex specialis“, jer odredbe „posebnog zakona“ su one koje takođe propisuju opšta pravila, ali u jednom dijelu pravnog sistema, kao što to na primer čini Zakon o javnim nabavkama u odnosu na opšte odredbe Zakona o budžetskom sistemu.¹³

Zato je nelogično, a može biti i opasno da Vlada, koja je uostalom sama predlagala propise u vezi sa javnim nabavkama – sada isključuje njihovu primjenu ili predlaže posebna pravila koja će važiti samo za jedan slučaj.

¹³ „Specijalni zakoni za specijalnu državu“, N. Nenadić, Peščanik, 26.06.2019, dostupno na: <https://pescanik.net/specijalni-zakoni-za-specijalnu-drzavu/>

Bosna i Hercegovina

• ZAKONSKI OKVIR

Krivični zakoni Federacije Bosne i Hercegovine (BiH), Republike Srpske, i Brčko distrikta ne sadrže eksplicitno ni jedno krivično djelo učinjeno u okviru javnih nabavki ili u vezi sa javnim nabavkama.

Generalno gledano, sva tri zakona sadrže grupe krivičnih djela u koje se, između ostalih, mogu podvesti i krivična djela učinjena u okviru javnih nabavki ili u vezi sa javnim nabavkama (Krivični zakon Federacije BiH: Krivična djela protiv privrede i Krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti¹⁴; Krivični zakon RS: Krivična djela protiv privrede i Krivična djela protiv službene dužnosti¹⁵; Krivični zakon Brčko distrikta: Krivična djela protiv privrede, poslovanja i sigurnosti platnog prometa i Krivična djela podmićivanja i krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti.¹⁶)

Postupci sprovođenja javnih nabavki na teritoriji Bosne i Hercegovine regulisani su Zakonom o javnim nabavkama. Ovim zakonom uređuje se sistem javnih nabavki u Bosni i Hercegovini, utvrđuju pravila postupka javnih nabavki, i to na način da se definišu prava, dužnosti, odgovornosti i pravna zaštita učesnika u postupku javne nabavke, te nadležnosti Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine i Kancelarije za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine kao dvije ključne institucije u ovoj oblasti.¹⁷

O zakonodavnom okviru i institucionalnoj spremnosti na polju realizacije javnih nabavki, pisala je i Evropska komisija. U posljednjem izvještaju, iz 2023. godine, navodi se da je Bosna i Hercegovina donekle spremna na ovom polju, te da je učinjen ograničeni pomak u vidu donošenja podzakonskih akata koji će pomoći efikasnijoj primjeni ZJN.¹⁸

14 Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (Sl. novine FBiH, br 47/23), dostupno na: <https://www.paragraf.ba/propisi/fbih/krivicni-zakon-federacije-bosne-i-hercegovine.html>

15 Krivični zakon Republike Srpske (Sl. glasnik RS, br 73/2023), dostupno na: <https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/krivicni-zakon-republike-srpske.html>

16 Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (Sl. glasnik Brčko distrikta BiH, br 19/2020), dostupno na: <https://www.paragraf.ba/propisi/brcko/krivicni-zakon-brcko-distrikta-bosne-i-hercegovine.html>

17 Zakon o javnim nabavkama (Sl. glasnik BiH, br 59/2022), dostupno na: <https://www.paragraf.ba/propisi/bih/zakon-o-javnim-nabavkama.html>

18 Izvještaj Evropske komisije za Bosnu i Hercegovinu, 08.11.2023, Brisel, str. 74, dostupno na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_691%20Bosnia%20and%20Herzegovina%20report.pdf

• REPRESIVNI ODGOVOR INSTITUCIJA

U informacijama o radu Tužilaštva Bosne i Hercegovine nisu predstavljeni podaci koji se odnose posebno na krivična djela u javnim nabavkama, već se daje generalni pregled rezultata rada Posebnog odjela za organizirani kriminal, privredni kriminal i korupciju¹⁹, u čiju nadležnost spadaju. Dakle, u ovim izvještajima nema podataka koji mogu ukazati na to kako su prijave zbog potencijalne povrede ZJN rezultirale.

Sa druge strane, izvještaji Agencije za javne nabavke sadrže rezultate praćenja pojedinačnih postupaka javnih nabavki u periodu od 2020. do 2022. godine. U pomenutom periodu Agencija za javne nabavke odradila je ukupno 1832 pojedinačna praćenja postupaka javnih nabavki. Kao rezultat praćenja pojedinačnih postupaka javnih nabavki podnesene su 24 prijave potencijalne povrede Zakona zbog postojanja elemenata krivičnog djela. U izvještajima Agencije za javne nabavke se ne navodi kako su rezultirale prijave zbog potencijalne povrede ZJN.²⁰

U trenutku pisanja analize, podaci za 2023. godinu nisu bili javno dostupni.

• PRAKSA

U Bosni i Hercegovini, kao i u Srbiji primjećuje se povećanje udjela javnih nabavki u ukupnom nominalnom BDP-u. U 2022. godini ovaj udio iznosio je 10,65% što predstavlja povećanje u odnosu na 2021. godinu kada je iznosio 7,51 %, što je povećanje od 3,14%.²¹

Povećavajući učešće u domaćem BDP-u, po navodima medija, javne nabavke odnose novac iz javnih sredstava, namijenjen građanima. Slučaj "Respiratori" i "Bolnica Doboj" jedni su od medijski ispraćenijih slučajeva povezanih sa zloupotrebom javnih nabavki na teritoriji BiH.

19 Izvještaji o radu Tužilaštva BiH za 2020/21/22, dostupni na:

<https://www.tuzilastvobih.gov.ba/?opcija=sadrzaj&kat=12&id=36&jezik=b>

20 Godišnji izvještaji o zaključenim ugovorima u postupcima javnih nabavki u 2020/21/22, dostupni na:

<https://www.javnenabavke.gov.ba/bs-Latn-BA/reports?page=2&rows=9&searchByTaxonomyValueIds=37>

21 Izvještaj Evropske komisije za Bosnu i Hercegovinu, 08.11.2023, Brisel, str. 74, dostupno na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/e3045ec9-f2fc-45c8-a97f-58a2d9b9945a_en?filename=SWD_2023_691%20Bosnia%20and%20Herzegovina%20report.pdf

- **SLUČAJ "RESPIRATORI"**

Jedan od medijski ispraćenijih slučajeva u vezi sa represivnim odgovorom neke od zemalja Zapadnog Balkana bio je slučaj premijera Federacije BiH Fadila Novalića. Novalić je proglašen krivim u predmetu koji je tretirao nabavku 100 kineskih respiratora i osuđen je na četiri godine zatvora prvostepeno. Osim njega, prvostepenom presudom su osuđeni Fikret Hodžić (na pet godina) i bivši direktor Federalne uprave civilne zaštite Fahrudin Solak (na šest godina). Svi osuđeni su proglašeni krivim za krivično djelo zloupotrebe položaja, dok su oslobođeni po tački za pranje novca i primanje dara. Solak je kriv između ostalog za krivotvorenje dokumentacije, dok se Novaliću na teret stavljalo još par krivičnih djela.²²

- **SLUČAJ "BOLNICA - DOBOJ"**

Mladen Gajić, direktor bolnice „Sveti apostol Luka“ u Doboju, osuđen je za nesavjestan rad u službi. On je kao direktor bolnice u Doboju, pregovaračkim postupkom, bez objave obavještenja, sklopio ugovor sa turističkom agencijom „Travel for fun“ o nabavci zaštitne medicinske opreme za potrebe bolnice, iako je morao znati da ta agencija ne ispunjava uslove, jer nije registrovana za obavljanje aktivnosti koje su bile predmet javne nabavke. Gajić je, prema presudi, kriv i jer nije reagovao kada je utvrđeno da je „Travel for fun“ umjesto medicinske zaštitne opreme – odjela i maski, isporučio nemedicinska odjela i maske za varenje.²³

22 Fadil Novalić osuđen na četiri godine zatvora, Fikret Hodžić na pet, a Fahrudin Solak na šest godina, Klix, 05.04.2023, dostupno na:

<https://www.klix.ba/vijesti/bih/fadil-novalic-osudjen-na-cetiri-godine-zatvora-fikret-hodzic-na-pet-a-fahrudin-solak-na-sest-godina/230405028>

23 Direktor bolnice u Doboju osuđen na deset mjeseci zatvora zbog nabavki na početku pandemije, Detektor, 18.07.2022, dostupno na:

<https://detektor.ba/2022/07/18/direktor-bolnice-u-doboju-osudjen-na-deset-mjeseci-zatvora-zbog-nabavki-na-pocetku-pandemije/>

SJEVERNA MAKEDONIJA

• ZAKONSKI OKVIR

Krivičnim zakonikom Republike Sjeverne Makedonije (KZRSM) propisano je krivično djelo "Zloupotreba u javnim nabavkama", koje je smješteno u poglavlje zakona "Krivična djela protiv javnih finansija, platnog prometa i ekonomije".²⁴

KZRSM propisuje da će se lice koje "svjesno krši propise prilikom javnog poziva, dodjeljivanja ugovora ili javno privatnog partnerstva podnošenjem lažne dokumentacije, u dosluhu sa drugim mogućim učesnicima radi namještanja postupka dodjele ugovora, uz neizvršavanje obaveza iz ugovora namjeravajući da ih izigra i time za sebe ili drugoga postigne veću imovinsku korist" kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.²⁵

Važeći Zakon o javnim nabavkama se u Sjevernoj Makedoniji primjenjuje od 1. aprila 2019. godine, zajedno sa podzakonskim aktima. Ovim zakonom uređuje se način i postupak sprovođenja javnih nabavki, kao i nadležnosti Zavoda za javne nabavke, nadležnosti Državne žalbene komisije i pravne zaštite u postupcima javnih nabavki, kao i pravna zaštita u postupcima za dodjelu koncesija i javno - privatnih partnerstava.²⁶

Evropska komisija u izvještaju za 2023. godinu, navodi da je Sjeverna Makedonija djelimično spremna na ovom polju, te da je ostvaren ograničeni napredak. U izvještaju se navodi da bi nacionalne vlasti trebalo da uvedu efikasnije anti - koruptivne mjere.²⁷

24 Krivični zakonik Sjeverne Makedonije, (Službeni vesnik na Republika Severna Makedonija), dostupno na: <https://jorm.gov.mk/wp-content/uploads/2016/03/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%87%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BD-%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82.pdf>

25 Krivični zakonik Sjeverne Makedonije, (Službeni vesnik na Republika Severna Makedonija), član 275 – v, str. 117, dostupno na: <https://jorm.gov.mk/wp-content/uploads/2016/03/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%87%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BD-%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82.pdf>

26 Zakon o javnim nabavkama (Službeni vesnik na Republika Severna Makedonija, br. 08 – 640/1), dostupno na: https://www.bjn.gov.mk/wp-content/uploads/2019/05/ZJN_Sluzben-vesnik_24-2018-od-01.02.2019.pdf

27 Izvještaj Evropske komisije za Sjevernu Makedoniju, 08.11.2023, Brisel, str. 67, dostupno na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_693%20North%20Macedonia%20report.pdf

Po uzoru na izvještaj iz 2023. godine, udio javnih nabavki u makedonskom BDP-u bio je na nivou od 8,6% u 2022. godini.²⁸ Godinu ranije bio je na nivou od 11%, dok je u 2020. godini iznosio 8,5%.²⁹

• REPRESIVNI ODGOVOR INSTITUCIJA

Izvještaji o radu Javnog tužilaštva Republike Sjeverne Makedonije za 2021. i 2022. godinu sadrže informacije o broju prijavljenih lica, optužnica i presuda izrečenih zbog zloupotrebe javnih nabavki.³⁰ Ovo nije slučaj sa izvještajem iz 2020. godine, koji ne sadrži pomenute informacije.³¹ Takođe, izvještaj ovog tužilaštva za 2023. godinu još uvijek nije javno dostupan.

U skladu sa dostupnim informacijama, u 2021. i 2022. godini za zloupotrebu javnih nabavki je prijavljeno 31 lice, a podignuta je jedna optužnica. Nije bilo izrečenih presuda u navedenom periodu.³²

Sudeći po Godišnjim izvještajima Biroa za javne nabavke, fizička i pravna lica u Sjevernoj Makedoniji su aktivni podnosioci krivičnih prijava, dok Državna komisija za sprečavanje korupcije, koja je prema svojim nadležnostima pandan crnogorskoj Agenciji za sprečavanje korupcije³³, postupa po sopstvenim inicijativama u slučajevima kada sumnja u nezakonitost u postupcima javnih nabavki.

U izvještaju o radu Javnog tužilaštva Republike Sjeverne Makedonije za 2020. godinu se ne navode konkretne brojke kao što je slučaj sa naredne dvije godine. U dijelu koji se tiče strukture krivičnih djela, poglavlje XXV – Krivična djela protiv

28 Izvještaj Evropske komisije za Sjevernu Makedoniju, 08.11.2023, Brisel, str. 68, dostupno na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_693%20North%20Macedonia%20report.pdf

29 Izvještaj Evropske komisije za Sjevernu Makedoniju, 12.10.2022, Brisel, str. 60, dostupno na: <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/North%20Macedonia%20Report%202022.pdf>

30 Izvještaji o radu Javnog tužilaštva Republike Sjeverne Makedonije u 2021 i 2023, dostupni na: <https://jorm.gov.mk/wp-content/uploads/2022/08/izveshtaj-finalen-2021-1.pdf>
https://jorm.gov.mk/wp-content/uploads/2023/09/izveshtaj-za-rabotata-na-javnite-obvinitelsta_2022_2_mail-2-3.pdf

31 Izvještaj o radu Javnog tužilaštva Republike Sjeverne Makedonije u 2020, dostupno na: <https://jorm.gov.mk/wp-content/uploads/2022/08/izveshtaj-finalen-2021-1.pdf>

32 Izvještaj o radu Javnog tužilaštva Republike Sjeverne Makedonije za 2022, str. 71, dostupno na: https://jorm.gov.mk/wp-content/uploads/2023/09/izveshtaj-za-rabotata-na-javnite-obvinitelsta_2022_2_mail-2-3.pdf

33 Zvanična web stranica Državne komisija za sprečavanje korupcije, Status i nadležnosti, dostupno na: <https://dsk.mk/mk/статус-и-надлежности-на-дск/>, uporediti sa: <https://www.antikorupcija.me/me/o-nama/o-agenciji/>

javnih finansija, platnog prometa i privrede³⁴ izostaje zloupotreba javnih nabavki kao oblast za koju se nude podaci u vidu prijavljenih lica, optužnica i presuda.

Sa druge strane, dostupni izvještaji o radu Biroa za javne nabavke se odnose na 2020. i 2021. godinu u toku kojih je Državna komisija za sprečavanje korupcije postupala u 36 predmeta po prijavi fizičkih i pravnih lica, te u osam po sopstvenoj inicijativi.³⁵ U jednom predmetu koji je pokrenula po sopstvenoj inicijativi zbog sumnji u nezakonitost u postupcima javnih nabavki 2020. godine navodna nezakonitost nije utvrđena, te niko nije krivično odgovarao.³⁶ Epilog preostalih sedam koje je po sopstvenoj inicijativi pokrenula u 2021. godini nije naveden u pomenutim izvještajima Biroa za javne nabavke.³⁷

U trenutku pisanja analize, podaci za 2023. godinu nisu bili javno dostupni.

• PRAKSA

Slučaj Rudarsko-energetskog kombinata iz Bitola je jedan od primjera na osnovu koga se stiče slika o prostoru za potencijalne zloupotrebe javnih nabavki koje se nekada mjere milionima eura.

• SLUČAJ "REK BITOLA"

Rudarsko-energetski kombinat "REK Bitola" godinama raspisane tendere dodjeljuje kompaniji Kompakt MSF. Vlasnica te kompanije i njen suprug ujedno su i zaposleni u REK Bitola i imaju veze sa vladajućom partijom SDSM. Uprkos mogućem sukobu interesa, njihovo poslovanje sa REK Bitola nije prestalo. Zahvaljujući plodnoj saradnji sa rudarsko - energetskim kombinatom, kompanija je prikupila oko 1,9 miliona eura, prema računici potpisanih ugovora objavljenih na elektronskom sistemu javnih nabavki.³⁸

34 Izvještaj o radu Javnog tužilaštva Republike Sjeverne Makedonije u 2020, str. 52, dostupno na: <https://jorm.gov.mk/wp-content/uploads/2022/08/izveshtaj-finalen-2021-1.pdf>

35 Godišnji izvještaji Biroa za javne nabavke za 2020 i 2021, dostupni na: https://www.bjn.gov.mk/wp-content/uploads/2021/07/Godisen-izvestaj-2020_Final.pdf
https://www.bjn.gov.mk/wp-content/uploads/2023/05/Godisen-izvestaj-2021_final.pdf

36 Godišnji izvještaj Biroa za javne nabavke za 2020, maj 2021, str. 34, dostupno na: https://www.bjn.gov.mk/wp-content/uploads/2021/07/Godisen-izvestaj-2020_Final.pdf

37 Izvještaj Biroa za javne nabavke za 2021, avgust 2022, dostupno na: https://www.bjn.gov.mk/wp-content/uploads/2023/05/Godisen-izvestaj-2021_final.pdf

38 M. Mitevaska, " REK Bitola dodeluva tenderi na svoi vraboteni bliski do SDSM", RSE, 17. Avgust 2022, dostupno na: <https://www.slobodnaevropa.mk/a/%D1%80%D0%B5%D0%BA-%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%B0-%D0%B4%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%83%D0%B2%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B8-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B8-%D0%B2%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B8-%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%B4%D0%BE-%D1%81%D0%B4%D1%81%D0%BC/31991280.html>

Kosovo

- **ZAKONSKI OKVIR**

Krivičnim zakonikom Republike Kosovo (KZRK) propisano je krivično djelo "Zloupotreba i prevara u javnim nabavkama", koje je smješteno u pogavlje zakona "Korupcija službenika i krivična djela protiv službene dužnosti".³⁹

KZK propisuje da će se lice koje "u toku ponude za dodjelu ugovora o javnoj nabavci namjerno prekrši pravila javnih nabavki, priloži lažnu dokumentaciju, nezakonit ugovor o čuvanju tajne ili preduzme neku drugu nezakonitu radnju u cilju prevare u postupcima javnih nabavki i radi uticaja na odluku naručioca u postupku javne nabavke" kazniti zatvorom do pet godina. Na isti način kazniće se i lice koje "namjerno i kršeći postupke i pravila javnih nabavki ne primjenjuje obaveze koje proizilaze iz ugovora o javnoj nabavci radi sticanja koristi za sebe ili nanošenja budžetske štete, ako nisu obilježja drugih krivičnih djela". KZK takođe propisuje da će se učinioi kazniti zatvorom od jedne do osam godina, ukoliko "pribave ili prouzrokuju značajnu imovinsku štetu, u vrijednosti od preko 5000 eura." Konačno, KZK propisuje da sud u slučajevima kada je učinilac oglašen krivim, pored kazne, može "učiniocu izreći i zabranu učešća u postupcima za dodjelu ugovora o javnim nabavkama", nakon čega će se učinilac kazniti novčanom kaznom i kaznom zatvora od jedne do osam godina.⁴⁰

Zakonom o javnim nabavkama uređuje se način i postupak sprovođenja javnih nabavki, kao i nadležnosti Regulatorne komisije za javne nabavke Centralne agencije za javne nabavke, kao dvije krovne institucije u ovoj oblasti.⁴¹

O zakonodavnom okviru i institucionalnoj spremnosti na polju realizacije javnih nabavki, bilo je riječi u izvještajima Evropske komisije. U posljednjem izvještaju, iz 2023. godine, navodi se da je Kosovo djelimično spremno na ovom polju, te da je pomak koji je napravilo bilo ograničenog dosega. Ponovljena je preporuka iz 2022. za donošenje novog ZJN.⁴²

39 Criminal Code of the Republic of Kosovo (Code no. 06/L – 074), član 415, dostupno na: <https://md.rks-gov.net/desk/inc/media/A5713395-507E-4538-BED6-2FA2510F3FCD.pdf>

40 Criminal Code of the Republic of Kosovo (Code no. 06/L – 074), član 415, dostupno na: <https://md.rks-gov.net/desk/inc/media/A5713395-507E-4538-BED6-2FA2510F3FCD.pdf>

41 Law on public procurement in Republic of Kosovo (Law No. 04/L – 042), dostupno na: <https://e-prokurimi.rks-gov.net/Home/Documents/Legislation/Ligjet/eng/PPL%20consolidated.pdf>

42 Izvještaj Evropske komisije za Kosovo, 08.11.2023, Brisel, str. 71, 72, dostupno na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/760aacca-4e88-4667-8792-3ed08cdd65c3_en?filename=SWD_2023_692%20Kosovo%20report_0.pdf

Po uzoru na isti izvještaj iz 2022, Kosovo je uz Sjevernu Makedoniju, jedna od pet zemalja koja je zabilježila pad u udjelu javnih nabavki u BDP-u. U periodu od 2019. do 2021. se smanjivao sa 10,7 % na 7,5 % i na kraju je u 2021. iznosio 5,65%.⁴³ Taj trend je prekinut u 2022. godini, pa se udio javnih nabavki u BDP-u, sa 5,65% povećao na 6,5% .⁴⁴

• REPRESIVNI ODGOVOR INSTITUCIJA

Državno tužilaštvo Kosova proaktivno izvještava o svom radu kroz godišnje izvještaje. Pomenuti izvještaji nisu dostupni na engleskom i crnogorskom jeziku.⁴⁵

Za potrebe analize su korišćeni podaci Regulatorne komisija za javne nabavke. Ova komisija u svojim izvještajima o aktivnostima na polju javnih nabavki objavljuje sa kojim je institucijama Departman za pravila, koji djeluje u njenom sastavu, imao saradnju radi pravilne primjene ZJN. Izdvaja se Agencija za borbu protiv korupcije, Centralna agencija za nabavke, Tijelo za razmatranje nabavki, Jedinica za istragu privrednih zločina i Državna revizorska institucija.⁴⁶

Korupcijom u javnim nabavkama se bavi Jedinica za istragu privrednih zločina djeluje u sklopu Policije Kosova i za cilj ima prevenciju ekonomskih i finansijskih zločina, kao i korupcije.⁴⁷

U izvještajima o radu Policije dostupnim na sajtu prikazan je ukupan broj slučajeva u kojima je Policija postupala zbog sumnji u korupciju, ali ne i poseban podatak u vezi krivičnih djela u oblasti javnih nabavki.⁴⁸ Iz toga razloga, u tekst analize su uvršteni podaci Regulatorne komisije tj. rezultati njihove saradnje sa dvije institucije:

43 Izvještaji Evropske komisije za Kosovo za 2020 i 2022, dostupno na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2020-10/kosovo_report_2020.pdf

<https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/Kosovo%20Report%202022.pdf>

44 Izvještaj Evropske komisije za Kosovo, 08.11.2023, Brisel, str. 71, dostupno na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/760aacca-4e88-4667-8792-3ed08cdd65c3_en?filename=SWD_2023_692%20Kosovo%20report_0.pdf

45 Izvještaji Državnog tužilaštva, dostupni na: <https://prokuroria-rks.org/sr/izvestaji/>

46 Izvještaji Regulatorne komisije o aktivnostima javnih nabavki na Kosovu za 2020/21/22, dostupni na:

https://e-prokurimi.rks-gov.net/HOME/Documents/Legislation/Raportet%20Vjetore/ser/Godisnji%20Izvestaj%202020_RKJN.pdf

<https://e-prokurimi.rks-gov.net/HOME/Documents/Legislation/Raportet%20Vjetore/ser/Izve%C5%A1taj%20o%20aktivnostima%20javne%20nabavke%20za%202021.pdf>

<https://e-prokurimi.rks-gov.net/HOME/Documents/Legislation/Raportet%20Vjetore/ser/Godi%C5%A1nji%20izve%C5%A1taj%202022.pdf>

47 Web sajt Policije Kosova, dostupno na:

<https://www.kosovopolice.com/en/departments/investigation-department/>

48 Godišnji izvještaji o radu Policije Kosova, dostupno na:

<https://www.kosovopolice.com/en/documents/documents-for-strategy/>

Agencijom za borbu protiv korupcije i Jedinicom za istragu privrednih zločina.

Regulatorna komisija za javne nabavke je sa pomenutim institucijama saradivala u ukupno 57 slučajeva istraga krivičnih djela iz oblasti javnih nabavki u periodu od 2020. do 2023. godine.⁴⁹ Dostupni podaci ne ukazuju na to kako su ovi slučajevi istrage rezultirali.

U periodu od 2020. do 2022. godine, sa ciljem pravilne primjene odredaba Zakona o javnim nabavkama i podzakonskih akata, Departman za pravila koji djeluje u sklopu Regulatorne komisije se u pravilnoj primjeni odredbi ZJN-a i podzakonskih akata pomogao Agencijom za borbu protiv korupcije u 24 slučaja istrage, te Jedinicom za istragu privrednih zločina u 60 slučajeva istrage aktivnosti javne nabavke.⁵⁰ Podaci o tome u kolikom je broju slučajeva Departman za pravila saradivao sa drugim institucijama nisu dostupni u posljednjem izvještaju iz 2023. godine.⁵¹

• PRAKSA

Kosovo troši oko 30 % svog budžeta na javne nabavke, tako da kontrola ove oblasti jeste od vitalnog značaja za izgradnju stabilnije ekonomije.⁵²

Po podacima prikupljenim iz medija može se reći da kosovska javnost pridaje pažnju velikim biznisima, s obzirom na dva razloga: odlaganje sudskih procesa i neprijavlivanje korupcije na najvišem nivou. Neki od navoda sugerišu da je čak 56 % biznis kompanija reklo da je korupcija prisutna u javnom sektoru.⁵³

49 Izvještaj Evropske komisije za Kosovo, 08.11.2023, Brisel, str. 71, dostupno na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/760aacca-4e88-4667-8792-3ed08cdd65c3_en?filename=SWD_2023_692%20Kosovo%20report_0.pdf

50 Ibid.

51 Izvještaj Regulatorne komisije o aktivnostima javnih nabavki na Kosovu za 2023, Mart 2024, Priština, dostupno na:

<https://e-prokurimi.rks-gov.net/HOME/Documents/Legislation/Raportet%20Vjetore/ser/Godisnji%20Izvestaj%202023.pdf>

52 Konferencija, Strengthening Public Procurement in Kosovo, Facebook, 8:45, dostupno na:

https://www.facebook.com/UKinKosovo/videos/565375914927280/?_rdr

53 Over 50% of businesses in Kosovo say that there is corruption in public procurement, Koha, Decembar 2021, dostupno na:

<https://www.koha.net/en/arboretum/300578/over-50-of-the-businesses-in-Kosovo-say-that-there-is-corruption-in-public-procurement/>

Albanija

• ZAKONSKI OKVIR

Krivični zakonik Albanije ne sadrži eksplicitno ni jedno krivično djelo učinjeno u okviru javnih nabavki ili u vezi sa javnim nabavkama.⁵⁴

Ova oblast je uređena na osnovu Zakona o javnim nabavkama. Trenutno je na snazi Zakon koji je usvojen 27. jula 2020 godine, s obzirom na propuste onog iz prethodnog perioda (2007.), kojem se zamjeralo da je isuviše "business-oriented."⁵⁵ Po uzoru na ovaj Zakon, centralni organ koji Zakon o javnim nabavkama prepoznaje je Agencija za javne nabavke. Ovaj organ nadgleda sistem javnih nabavki, sa konačnim ciljem, da osigura efikasnost i transparentnost u procesima javnih nabavki. Osim nje, postoji i Komisija za javne nabavke koja je najviše administrativno tijelo u ovoj oblasti. Ona vrši pregled žalbi i o njima odlučuje.⁵⁶

U posljednjem izvještaju Evropske komisije, iz 2023. godine, navodi se da je Albanija djelimično spremna na ovom polju, te da je pomak koji je napravila bio dobar, mahom zbog povećane upotrebe ekonomski najpovoljnijih kriterijuma za dodjelu tendera.⁵⁷

Udio javnih nabavki u BDP-u se i u Albaniji povećavao iz godine u godinu. Sa 4,8 % u 2019. godini uvećan je na 10,7 % u 2021.⁵⁸ U 2022. njihov udio u albanskom BDP-u je bio na nivou od 9,4 %.⁵⁹

54 Criminal code of the Republic of Albania, dostupno na:

https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/ALBANIA_Criminal%20Code.pdf

55 E. Jorgoni, Albania: The new law on public procurement paves the way for the procuring and contracting of social care services, Avgust 2020, dostupno na:

[file:///Users/gost/Downloads/ESPN%20-%20Flash%20report%202020%20-%2055%20-%20AL%20-%20August%202020%20\(5\).pdf](file:///Users/gost/Downloads/ESPN%20-%20Flash%20report%202020%20-%2055%20-%20AL%20-%20August%202020%20(5).pdf)

56 Criminal code of the Republic of Albania, dostupno na: https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/ALBANIA_Criminal%20Code.pdf

57 Izvještaj Evropske komisije za Albaniju 2023, 08.11.2023, Brisel, str. 68, dostupno na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_690%20Albania%20report.pdf

58 Izvještaj Evropske komisije za Albaniju, 12.10.2022, Brisel, str. 63, dostupno na:

<https://tinyurl.com/ybr2h9tb>

59 Izvještaj Evropske komisije za Albaniju 2023, 08.11.2023, Brisel, str. 68, dostupno na:

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_690%20Albania%20report.pdf

- **REPRESIVNI ODGOVOR INSTITUCIJA**

Nakon detaljnog pregleda dostupnih sajtova (Agencije, Komisije, Policije) konstatuje se da su dostupni izvještaji o radu Agencije za javne nabavke zastarjeli, te da posljednji dostupni datiraju iz 2015. godine.⁶⁰ Sa druge strane, sajt Komisije za javne nabavke sadrži aktuelne izvještaje o radu koji sadržinski ne odgovaraju na pitanje represivnog odgovora albanskih institucija na prestupe u oblasti javnih nabavki. Ovi izvještaji se mahom odnose na administrativni pregled žalbi pristiglih na adresu institucije.⁶¹ Konačno, zbog jezičke barijere, izvještaji o radu Policije bili su nerazumljivi.⁶²

Osim gore pomenutih institucija, na teritoriji Albanije djeluje i SPAK (Special Anti – Corruption Structure) koja se smatra nezavisnim sudskim entitetom sa zadatkom da istražuje korupciju i organizovani kriminal na najvišem nivou. Sastoji se iz tri jedinice: Nacionalni istraživački biro, Specijalno tužilaštvo i Specijalni sudovi.⁶³ Nakon prevoda godišnjih izvještaja za posljednje tri godine, može se potvrditi da ni izvještaji SPAK – a nisu direktno odgovorili na to koliko se postupaka pokrenulo zbog sumnje da je došlo do povrede Zakona. Naprotiv, prezentovana je analiza opštih pokazatelja kriminaliteta, bez konkretnog zadiranja na polje javnih nabavki.⁶⁴

- **PRAKSA**

Albanija ne odmiče od susjednih zemalja kada je riječ o praksi u javnim nabavkama. Razmjena iskustava između naručilaca i ponuđača ključna je za doprinos efikasnosti i izlazak iz tzv. sive zone javnih nabavki. Kao glavni uzroci problema identifikovane su institucije, zakonodavstvo, kapaciteti i odgovorna lica.⁶⁵

60 Zvanična web stranica Agencije za javne nabavke, dostupno na:

<https://www.app.gov.al/legislation/public-procurement/reports-and-monitorings/>

61 Zvanična web stranica Komisije za javne nabavke, dostupno na: <https://kpp.al/en/Raporte>

62 Zvanična web stranica Policije, dostupno na: <https://asp.gov.al/category/njoftime/>

63 O SPAK-u, dostupno na: <https://dbpedia.org/page/SPAK>

64 Zvanična web stranica SPAK-a, Godišnji izvještaji, dostupno na: <https://spak.gov.al/raporti-vjetor/>

65 Konferencija, Challenges of the public procurement system in the Republic of Albania, YouTube, 2:43:40, dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=5JFNWasd710>

Zaključak

Krivični zakonici Srbije, Sjeverne Makedonije i Kosova identifikuju zloupotrebe iz oblasti javnih nabavki kao krivično djelo. To nije slučaj sa krivičnim zakonima Bosne i Hercegovine i Albanije koje ne posjeduju eksplicitno krivično djelo vezano za oblast javnih nabavki. Sa druge strane, svaka od zemalja koje su bile predmet ove analize posjeduje Zakon o javnim nabavkama kao krovni propis kojim se regulišu postupci, nadležnosti, uređenje i druga pitanja u vezi sa djelokrugom rada institucija zaduženih za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki i drugim pitanjima od značaja za javne nabavke.

O zakonodavnom okviru i institucionalnoj spremnosti da odgovore na izazove iz oblasti javnih nabavki sudila je i Evropska komisija. Po ugledu na dostupne izvještaje, sve zemlje obuhvaćene analizom su djelimično spremne na polju realizacije javnih nabavki. Ograničeni napredak imaju sve zemlje osim Srbije i Albanije, koje su posljednjim izvještajem ocijenjene bolje nego ostale, jer jedino njihov napredak nije označen kao ograničen - limited progress.

Srbija se izdvojila po broju prijavljenih počinitelja krivičnog djela među zemljama susjedima čiji krivični zakonici prepoznaju zloupotrebe u javnim nabavkama kao krivično djelo.

Kažnjavanje za počinjeno krivično djelo iz oblasti javnih nabavki kreće se u sljedećem rasponu:

Srbija: Najduža kazna koja se može izreći za krivično djelo povezano sa javnim nabavkama je deset godina (onda kada iznos nabavke prelazi 150 miliona dinara). Za ponude podnesene na osnovu lažnih podataka i slične prekršaje, odgovara se u rasponu od šest mjeseci do pet godina.

Sjeverna Makedonija: Za ponude podnesene na osnovu lažnih podataka i slične prekršaje, koji za cilj imaju pribavljanje neosnovane koristi, kažnjava se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine. Najmanje četiri godine je predviđeno za one koji, mimo Zakona, pribave korist za sebe.

Kosovo: Za prilaganje lažne dokumentacije ili nepoštovanje preuzetih obaveza, kažnjava se kaznom do pet godina zatvora. Dodatno, ako se na osnovu postupka javne nabavke pribavlja i prouzrokuje značajna imovinska šteta, u vrijednosti od preko 5.000 eura, učinilac će se kazniti novčanom kaznom i kaznom zatvora od jedne do osam godina.

O Institutu alternativa

Institut alternativa osnovan je 2007. godine u Podgorici sa misijom snaženja demokratskih procesa i dobrog upravljanja u Crnoj Gori, kroz istraživanje i analizu opcija javne politike, kao i monitoring rada javne uprave.

Djelujemo kao istraživački centar (think tank) i bavimo se dobrim upravljanjem, transparentnošću i odgovornošću kroz tri glavna programa: I) reforma javne uprave; II) odgovorne javne finansije; III) vladavina prava.

Više o našem radu saznajte na www.institut-alternativa.org